

SLEPENDE RECHTZAAK OVER WERKEN OP HOOGTE

De Waldvogel achter een hek

Advocaten van de Arbeidsinspectie en Nationale Opera & Ballet staan in de rechtszaal tegenover elkaar rond de vraag of je de risico's van werken op hoogte kunt ondervangen met grondig repeteren of dat je altijd hekken moet plaatsen. Voor Nationale Opera & Ballet is het een principiële zaak. Als het repeteren als maatregel niet wordt toegestaan, heeft dat gevolgen voor de hele sector. | DOOR: ERIC DE RUIJTER |

In augustus 2013 bracht Nationale Opera & Ballet (NO&B) voor de vijfde keer de opera *Siegfried* op de planken. Tijdens de generale repetitie op 28 augustus legde de Arbeidsinspectie de voorstelling stil vanwege 'een gevaarlijke situ-

atie bij het werken op hoogte.' Overtrekking van artikel 3.16 uit het Arbo-besluit. Er werd een bestuurlijke boete opgelegd van 18.000 euro. Het gezelschap maakte bezwaar, maar dat bleef zonder positief resultaat. Daarop heeft

het een rechtszaak tegen het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aangespannen. Niet alleen om de boete teruggedraaid te krijgen, maar vooral vanwege het belang voor de sector. Als het ministerie in het gelijk wordt

De Waldvogel, links, in de opera *Siegfried*
© RUTH WALZ

Schaduwstrepen

NO&B is ervan overtuigd daarmee de juiste procedure te hebben gevolgd. Het stelt gewerkt te hebben conform de door het Ministerie van SZW goedgekeurde Arbocatalogus Podiumkunsten. Daarin valt het volgende te lezen: 'Als valgevaar niet kan worden geëlimineerd tijdens de ontwerpfase (...) of de bouw-fase van de productie is het repetitie-

valt. De advocaat van het ministerie stelt dat strikte handhaving van het Arbobesluit artikel 3.16 voorop dient te staan. 'Voor een podiumkunstenaar en een bouwvakker werkt de zwaartekracht hetzelfde', aldus het eenvoudige standpunt van de advocaat. Volgens Frans Huneker betekent dit voor NO&B én voor de sector dat het werken met werkprocedures, zoals het veelvuldig

'Voor een podiumkunstenaar en een bouwvakker werkt zwaartekracht hetzelfde'

proces essentieel om medewerkers bewust te maken van de risico's.' Het lijkt inderdaad een gerechtvaardigde optie om een repetitieproces in te zetten als adequate maatregel tegen valgevaar. De Arbocatalogus geeft vier maatregelen aan: bronaanpak, collectieve maatregelen, persoonlijke beschermingsmaatregelen en de werkprocedure. De laatste maatregel is bedoeld voor de situatie dat de andere niet mogelijk zijn. Dat was bij *Siegfried* het geval, zo betoogt NO&B.

Het heeft de werkprocedure zowel om artistieke redenen als uit veiligheids-oogpunt toegepast. Advocaat mr. Avci verwoordt het in haar pleitnota als volgt: 'Het plaatsen van hekwerken als collectieve maatregel (...) heeft implicaties op zowel de regie als ook op de belichting. Een hekwerk laat de solisten naar de rand bewegen, er wordt automatisch contact gezocht met het hekwerk, terwijl dit niet de bedoeling is van de personenregie. Bovendien levert dit grotere onveiligheid op. Bij het aanlichten van de solisten geven de hekwerken schaduwstrepen op de kostuums en het gezicht, zoals krassen op een schilderij.' NO&B heeft dus weloverwogen een intensief repetitieproces als maatregel ingezet en dat ook zo vastgelegd in de PRI&E.

Valbeveiliging

Geheel ten onrechte, meent het Ministerie van Werkgelegenheid en Sociale Zaken, waar de Arbeidsinspectie onder

repeteren, door het ministerie in deze zaak ter discussie is gesteld. 'Volgens SZW zijn de werkprocedures geen toegestane vorm van valbeveiliging. Uitvoerend artiesten, zoals koorzangers en solisten, worden door SZW gelijk gesteld aan bouwvakkers voor wat betreft het werken op hoogte. Ik zag van de week in een magazine voor AV-techniek foto's van *The Passion* in 2016, waarbij op een lange catwalk op meer dan drie meter hoogte meerdere solisten zonder enige valbeveiliging optraden. Dat mag dan dus ook niet meer.'

Nooit toegestaan

De argumentatie van het ministerie van SZW wordt schimmig als het in het eerdere verweerschrift opeens beweert een fout te hebben gemaakt bij het beoordelen van de Arbocatalogus: 'Die voegt door een fout mijnerzijds, in dit geval het repetitieproces, toe aan de mogelijk te nemen maatregelen.' Vervolgens stelt het ministerie dat 'werkprocedures of het repetitieproces nooit toegestane vormen van valbeveiliging zijn geweest en dat nog steeds niet zijn. Artikel 3.16 Arbobesluit biedt hiervoor niet de ruimte. Het is slechts doordat ik ten onrechte de Arbocatalogus op dit punt positief heb getoetst en heb opgenomen in de beleidsregel dat het überhaupt een punt van overweging is in dit geval.'

Logischerwijs stelt Avci daar tegenover: 'De minister heeft de Arbocatalogus bekeken en een aantal hoofdstukken,

gesteld zou dat kunnen betekenen dat de werkprocedure die NO&B heeft toegepast als maatregel tegen valgevaar, uit de Arbocatalogus Podiumkunsten wordt geschrapt. Repeteren om risico's te ondervangen wordt dan niet meer als afdoende beschouwd.

De zaak draait om een scène waarbij twee solisten en de Waldvogel zich op een balk, van anderhalve meter breed en op een hoogte van drieëneenhalve meter, bevonden. Van de Kantonrechter mocht de voorstelling alleen nog doorgaan als er in het decor een hekwerk werd geplaatst. In de bezwaarprocedure kreeg het gezelschap meegedeeld dat het niet meer met de Arbocatalogus mocht werken. De technisch directeur Frans Huneker zegt hierover: 'Binnen NO&B blijven we werken met de Arbocatalogus Podiumkunsten. Dat betekent dat wij ook bij het werken op hoogte gebruik blijven maken van werkprocedures, ondanks dat het Ministerie van SZW ons dit verboden heeft.'

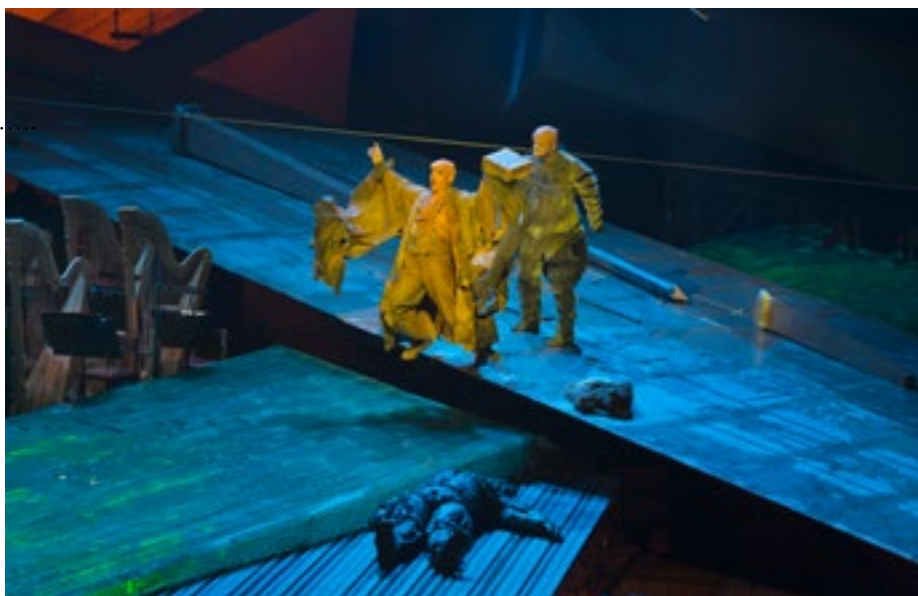
'Het managen van risico's is een noodzakelijke voorwaarde om het beroep uit te kunnen oefenen.'

© RUTH WALZ

waaronder het hoofdstuk over valbeveiliging, positief getoetst. (...) Voldoen aan de Arbocatalogus Podiumkunsten betekent dus voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Een werkgever die handelt volgens de Arbocatalogus Podiumkunsten mag er dan ook van uitgaan dat hij handelt conform de wettelijke verplichtingen.'

Dat standpunt wordt nader onderbouwd door een Memorie van Toelichting uit Kamerstukken (2005-2006), waarin de Arbocatalogus expliciet genoemd wordt als 'referentiekader voor het handhavingsbeleid'. Avci meent dat 'de Arbeidsinspectie dan ook bij de handhaving zal moeten kijken naar de voorschriften die per branche neergelegd zijn in de Arbocatalogus. Verder is relevant dat de Memorie van Toelichting voorschrijft dat de inspecteurs bij het toetsen van de arbeidsomstandigheden (...) *de nodige sensitiviteit moeten hebben voor de specifieke bedrijfsomstandigheden.*

Dezelfde zienswijze blijkt ook uit de Memorie van Toelichting bij de herziene Arbeidsomstandighedenwet van 2007. Daarin staat eveneens klare taal van de Arbeidsinspectie zelf: 'Er zijn daarnaast bijzondere groepen werknemers zoals in de beroepssport, artistieke beroepsbeoefening en in het circus. (...) Artikel 3 van de Arbowet brengt echter voor deze werknemers een soepeler toepassing van de wet met zich, in die zin dat beschermingsmaatregelen van lagere orde mogen worden gehanteerd. Bijzonder aan deze groepen is immers dat het nemen van risico's – en het managen van die risico's – een noodzakelijke voorwaarde is om het beroep uit te kunnen oefenen. (...) De arbeidshygiënische strategie van artikel 3 Arbowet

eist aanpak van risico's bij de bron, maar als dat in redelijkheid niet kan worden gevegd zijn lichtere maatregelen voldoende.'

Hoe weten acrobaten een ingewikkelde act niet alleen tot een veilig einde te brengen maar ook op een hoog artistiek niveau te presenteren? Juist, door heel veel te repeteren en keer op keer werkprocedures door te nemen.

Losse schroeven

Opvallend in deze kwestie is dat het hier om een vijfde herneming gaat en er bij eerdere voorstellingen, vanwege het meespelen van een kind in de rol van Waldvogel, zeer regelmatig een inspecteur van de Arbeidsinspectie aanwezig was bij het repeteren van de bewuste scène. Door geen van die inspecteurs is bezwaar gemaakt tegen de scène. Als het valgevaar zo evident en acuut is als uit de boete blijkt, zou je dat wel verwachten. De Arbeidsinspectie heeft strikt genomen geen preventieve of keurende rol, wel een handhavende rol. Dat de scène eerder onbestraft bleef wil niet zeggen dat hij een goedkeurend stempel heeft gekregen.

Wie NO&B en in het bijzonder Frans Huneker kent, weet dat hij en het gezelschap altijd goed hebben samenge-

werkt met de inspectie waar het gaat om arbeidsomstandigheden. Sterker nog, hij en zijn organisatie zijn veelvuldig aanjager geweest van arbobeleid in de sector. De hele reeks van bronaanpak tot werkprocedure als maatregelen bij het werken op hoogte is in samenwerking met toenmalige inspecteurs, waaronder Gerard van der Maat, met de sector ontwikkeld. Van der Maat heeft meermaals publiekelijk zijn voorkeur uitgesproken voor zo'n organische wijze van samenwerking waarbij hij het begrip 'adequaat' nadrukkelijk in verband bracht met de specifieke omstandigheden in de sector.

Het is bij het schrijven van dit artikel nog niet duidelijk of de visie van SZW ook daadwerkelijk inhoudt dat de werkprocedure voor de gehele sector op losse schroeven staat, of dat binnenkort de sector zal worden gevraagd de catalogus te reviseren. Het is natuurlijk wel zo dat SZW in de bijna drie jaar dat deze kwestie speelt geen actie heeft ondernomen richting de podiumkunsten. Maar alertheid lijkt geboden. De schijnbare windstilte kan zo omslaan in een storm als er een uitspraak van de rechtbank in het voordeel van het ministerie ligt. Zodra deze er is zal Zichtlijnen daar verslag van doen. <<